27. 2. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Cenné papíry

Cenné papíry jsou podle zákona o cenných papírech akcie, zatimní listy, podílové listy, dluhopisy (včetně vkladových listů a vkladových certifikátů), investiční kupóny, kupóny podle §12 zákona, směnky, šeky, cestovní šeky, náložné listy (včetně konosamentů), skladištní listy a jiné listiny prohlášené za cenné papíry zvláštním zákonem. Částka uvedená na cenném papíru je jeho jmenovitou (nominální) hodnotou.

Cenné papíry jsou podle zákona o cenných papírech akcie, zatimní listy, podílové listy, dluhopisy (včetně vkladových listů a vkladových certifikátů), investiční kupóny, kupóny podle §12 zákona, směnky, šeky, cestovní šeky, náložné listy (včetně konosamentů), skladištní listy a jiné listiny prohlášené za cenné papíry zvláštním zákonem. Částka uvedená na cenném papíru je jeho jmenovitou (nominální) hodnotou.

Druhy cenných papírů.

Základním členěním cenných papírů vychází z jejich formy. Z tohoto hlediska zákon rozlišuje cenné papíry na jméno, na doručitele (majitele) a na řad.

I. Cenné papíry na jméno (cenné papíry au nom).

Jedná se o cenné papíry, obsahující jméno osoby k němu oprávněné. Zároveň platí, že tyto cenné papíry nejsou převoditelné rubopisem a proto změna k nim oprávněné osoby je uskutečnitelná výhradně občanskoprávním způsobem (postoupením pohledávky, děděním apod.). Vyjímku tvoří zákonné ordre papíry.

II. Cenné papíry na doručitele (cenné papíry au porteur). Neobsahují určení oprávněné osoby, z čehož plyne povinnost zavázané osoby plnit tomu, kdo takový cenný papír prostě předloží. Převod se uskutečňuje pouhým předáním novému majiteli.

III. Cenné papíry na řad (ordre papíry). Jde o cenné papíry obsahující jméno oprávněné osoby s možností převodu rubopisem (viz heslo). Ten spočívá v označení nového majitele na rubu cenného papíru a jeho předání. Převodní právo může být v některých případech omezeno (viz rekta papíry) anebo naopak výslovně přiznáno (viz zákonné ordre papíry). Uvedené třídění odpovídá zákonu o cenných papírech. Ve skutečnosti představují cenné papíry na řad druh cenného papíru na jméno (au nom).

V dalším členění se cenné papíry dělí na cenné papíry listinné a zknihované. Listinné cenné papíry jsou listiny (hmotné substráty), cenný papír ztělesňující (např. směnka). Zaknihované cenné papíry jsou cenné papíry nehmotné (dematerializované), existující v podobě zápisu v evidenci Střediska cenných papírů a jejichž účelem je nahradit listinné cenné papíry (zejména z praktických důvodů). Dalšími druhy jsou zejména cenné papíry obchodovatelné (které je možno získat na primárním i na sekundárním trhu cenných papírů) a neobchodovatelné (které je možno získat jen na primárním trhu, tj. přímo od emitenta), hromadně emitované (nejméně 1000 kusů) a individuálně emitované, zastupitelné (vydané stejnou osobou, ve stejné formě a nesoucí stejná práva a povinnosti) a nezastupitelné. Podle povahy emitenta lze též rozlišovat cenné papíry vydávané (emitované) státem (např. státní dluhopisy) a cenné papíry soukromé (např. směnky, šeky, akcie).

Podoba cenných papírů.

Cenné papíry mohou existovat v různých podobách, v závislosti na zákonem požadované formě. Zákonné náležitosti, podoba i dipozice se směnkou a šekem jsou v porovnání s ostatními cennými papíry jednoznačně nejliberálnější. Obsahové náležitosti nemusí být na předtištěném formuláři, ale postačí jakýkoliv i jen rukou psaný text na libovolném podkladě. Zpravidla se však vyskytují v tištěné podobě. Také u akcie, dluhopisu, náložného listu (i konosamentu), zatimního listu a podílového listu není stanovena jejich podoba a zákonná úprava se omezuje pouze na obsahové náležitosti. K cenným papírům, se kterými je spojeno právo na výnos (akcie, dluhopisy, podílové listy, zatimní listy) mohou být připojeny kupónové archy. Kupónový arch se dělí na kupóny z nichž poslední (talón, obnovovací list), může představovat poukázku na vydání nového kupónového archu. Vlastní cenný papír spojený s kupónovám archem se nazývá kabát (plášť).

Vydávání cenných papírů.

Ke vzniku cenného papíru a práv s ním spojených je zapotřebí jeho vydání. Emitentem může být fyzická i právnická osoba, kterou k tomu zákon opravňuje. Oprávnění vydat cenný papír je rovněž závislé na jeho druhu. Vydávaný cenný papír musí obsahovat náležitosti požadované zákonem o cenných papírech a zvláštními zákony, a stává se zákonem stanoveným způsobem majetkem prvního nabyvatele. Původní majitel může dále cenný papír převést (s vyjímkou nepřevoditelných cenných papírů, viz rekta papíry) způsobem příslušným druhu a formě cenného papíru.

Převod cenných papírů.

Rozumí se jím změna osoby majitele cenného papíru na základě smlouvy. Přechodem cenného papíru se naproti tomu rozumí změna osoby majitele na základě jiných právních skutečností (např. dědění). Z hlediska převoditelnosti rozlišuje zákon cenné papíry na jméno, na doručitele (oba viz výše) a na řad (viz ordre papíry). Jedním z hlavních způsobů převodu cenných papírů je rubopis, jehož povaha vychází především ze záměru usnadnit převod některých cenných papírů, tj. cenných papírů jejichž převoditelnost rubopisem vychází z projevu vůle jejich majitele anebo přímo ze zákona (viz ordre papíry). Dalšími způsobu převodu cenných papírů jsou zejména cesse (postoupení pohledávky) a převod na základě smlouvy. Smlouva o převodu listinného cenného papíru musí mít písemnou formu. Kupující cenného papíru se stává majitelem listinného cenného papíru, i když prodávající neměl právo tento cenný papír převést, ledaže kupující o tom v době převodu věděl. Závazek převést zaknihovaný cenný papír je splněn registrací převodu provedenou Střediskem cenných papírů na základě příkazu k registrci převodu. Převoditelnost cenného papíru na řad lze omezit jen pokud to připouští zvláštní zákon. Některým cenným papírům naopak může zákon jejich převoditelnost výslovně přiznat.

Umořování cenných papírů.

Umořením se rozumí náhrada ztraceného nebo zničeného cenného papíru do doby, kdy ten kdo je podle cenného papíru zavázán, vydá oprávněnému náhradní cenný papír. Součástí umoření je ověření, zda listina byla skutečně ztracena či zničena. Cenné papíry na doručitele jsou neumořitelné. Umořování ostatních forem cenných papírů provádí okresní soud v řízení o umoření listiny podle. Soud vydá usnesení obsahující výzvu, aby se ten, kdo listinu má, přihlásil do jednoho roku od vydání usnesení. Toto usnesení se vyvěsí na úřední desce soudu. Jde-li však o směnku či šek, je stanovená lhůta pouze dvouměsíční, přičemž soud zakáže, aby bylo podle umořovaných listin placeno. Navrhovatel, který se prokáže vydaným usnesením a složí přiměřenou jistotu, je zároveň oprávněn žádat zaplacení směnky či šeku, dokud nejsou prohlášeny za umořené. Ten komu bylo doručeno usnesení soudu, nebo kdo se o něm mohl při náležité péči dovědět, nesmí nakládat s právy

umořované listiny pod sankcí neplatnosti jednání. Ten, kdo je podle listiny zavázán, je povinen zadržet předloženou listinu a oznámit soudu, kdo ji předložil.

Veřejně obchodovatelné cenné papíry.

Cenné papíry, s nimiž lze obchodovat na veřejném trhu. K tomu je zapotřebí povolení KCP, které se uděluje na základě podané žádosti, jejíž součástí je prospekt cenného papíru. Údaj o udělení povolení musí být vyznačen na cenném papíru, který musí též obsahovat všechny zákonné náležitosti a ISIN.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pracovněprávní dokumenty a elektronický podpis – když certifikát vyprší dříve než archivační lhůta
- 10 otázek pro … Janu Andresovou
- Souhrn významných událostí ze světa práva
- Novela stavebního zákona: přehled změn a dopadů do praxe po dokončení legislativního procesu
- Nové nařízení EU o obalech a obalových odpadech: kdo všechno může být výrobcem?
- Energetická náročnost budovy jako cenotvorný faktor
- Okamžité zrušení pracovního poměru vs. výpověď podle ust. § 52 písm. g) zákoníku práce
- Přechodná ustanovení novely stavebního zákona – co s vydaným závazným stanoviskem a JES?
- Soudní dvůr EU upřesnil dosah pravidla proti zneužívání ve směrnici o mateřských a dceřiných společnostech (rozsudek NEO GROUP)
- Koncentrace řízení v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu
- Transparentní odměňování: co se změnilo mezi návrhem MPSV a vládním návrhem a proč s přípravou nečekat na vyhlášení zákona